

www.raakvlak.be

SIJSELE (DAMME)

STATIONSSTRAAT

JAN HUYGHE

GRIET LAMBRECHT

Opdrachtgever:

Ondernemingen Himpe nv

Titel:

Resultaten archeologisch onderzoek langs de Stationsstraat in Sijsele-Damme

Vergunningsnummer:

2012/379

Locatie:

Stationsstraat 91A en 93 te Sijsele/Damme

Periode:

28 oktober 2012

Versie:

Eindrapport

Auteur:

Jan Huyghe en Griet Lambrecht

Veldmedewerkers:

Serge Van Liefferinge en Régy Poppe

Metaaldetectie:

Roland Decock

Raakvlak:

Komvest 45

8000 Brugge

T +32 [0]50 44 50 44

F +32 [0]50 61 63 67

E info@raakvlak.be

[www raakvlak.be](http://www.raakvlak.be)

© Raakvlak, april 2012

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Raakvlak.

1.	Inleiding	4
2.	Onderzoeksvragen	5
3.	Historische en archeologische situering	5
4.	Bodemkundige situering.....	7
5.	Veldwerk.....	8
5.1.	Aanleg van de sleuven	8
5.2.	Resultaten van het onderzoek	9
5.3.	De bodemopbouw	9
6.	Besluit	11
7.	Bibliografie.....	12
8.	Bijlage	12

1. Inleiding

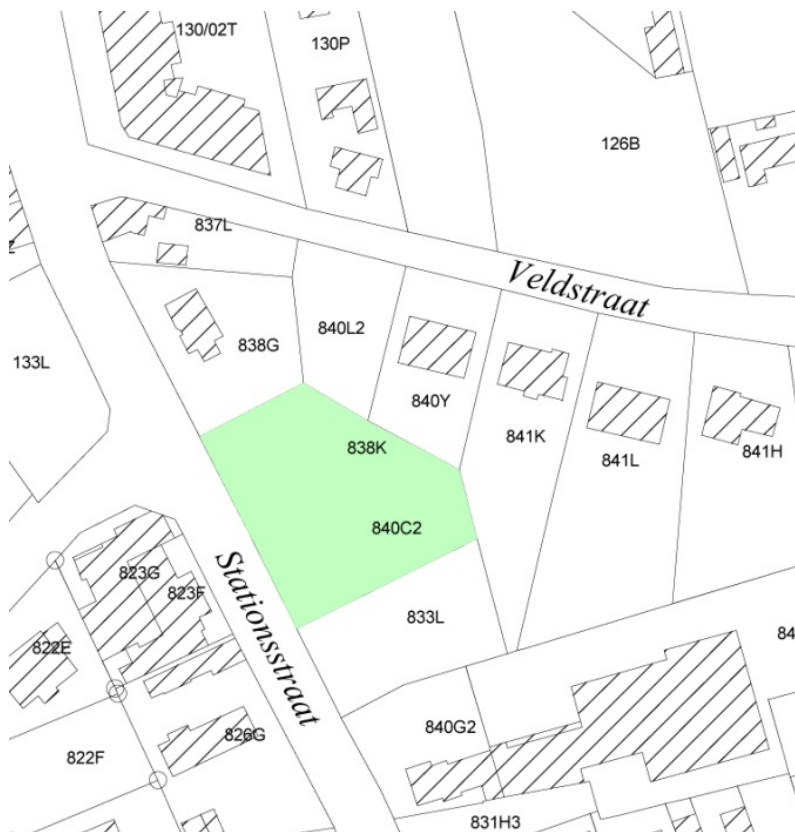
Naar aanleiding van de bouw van een appartementsgebouw langs de Stationsstraat in Sijsele (Damme) in opdracht van de Ondernemingen Himpe nv, voerde Raakvlak (Intergemeentelijke dienst voor archeologie in Brugge en ommeland) een proefonderzoek uit op 28 oktober 2012. Het onderzoek werd uitgevoerd door Jan Huyghe en Griet Lambrecht.

Figuur 1: Algemene lokalisering van het projectgebied (prov. West-Vlaanderen).

Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 1588 m². Het terrein is momenteel deels bebouwd, deels braakliggend. Dit gebied grenst aan een groter project 'Stakendijke', waarvan een deel al archeologisch is onderzocht¹. Hierbij kwamen ten oosten van het huidige projectgebied resten aan het licht van Romeinse en middeleeuwse nederzettingen. Gezien de nabijheid van deze site is de kans op aanwezigheid van archeologische sporen in de bodem binnen het projectgebied groot.

¹ De Gryse, Hillewaert, Huyghe et al. 2012; CAI.erfgoed.be

Figuur 2: Situering van het projectgebied op het kadasterplan.

2. Onderzoeksvragen

Het doel van dit proefonderzoek is het vaststellen en het waarderen van eventuele bewoningssporen. De onderzoeksvragen die bij dit project gesteld worden zijn:

- Zijn er sporen aanwezig?
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen (goed, gebioturbeerd, ...)?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?

3. Historische en archeologische situering

Volgens de bouwkundige inventaris zijn er vanaf de 6e eeuw sporen van landbouw en veeteelt op de stuifzandrug ter hoogte van Sijsele. Op de zandrug waarop de Antwerpse Heirweg is aangelegd, zijn de oudste bewoningskernen gelegen. Gekend zijn: "Estegem" een Frankische nederzetting ter hoogte van de Stoofstraat en de nederzetting op "Rostune", een Frankische ontginning langs de Dorpsbeek.²

In de 7^e eeuw begint de kerstening van het Brugse Ommeland. Tot 800 zijn Sijsele en Snellegem de enige twee gekende parochies in het Brugse Ommeland. In de loop van de 9^e eeuw groeit de parochie Sijsele zo sterk dat men genoodzaakt is om, in de volgende eeuwen, vanuit de moederparochie nieuwe parochies³ te stichten in de ruime omgeving.

Door de sterke bevolkingstoename in de 12^e en 13^e eeuw breidt Sijsele sterk uit en moet men ook een groter landbouwareaal voorzien. Men doet dit door depressies droog te leggen met nieuw gegraven watergangen. Om deze vrijgekomen gronden te bewerken worden nieuwe hoeves gesticht⁴.

In de 13^e eeuw proberen de Heren van Sijsele het grondgebied van hun heerlijkheid zo goed mogelijk te vrijwaren maar ze moeten grote delen van de grond verkopen en worden op initiatief van Margaretha van Constantinopel in 1275 onteigend in het kader van de afbakening van de nieuwe oostgrens van Brugge.

De verspreiding van de bewoning op het einde van de middeleeuwen stemt overeen met wat wordt weergegeven op de kaart van Pourbus. Ook de bewoningsconcentraties in de 17^e eeuw, afgeleid uit een landboek van 1668-1669, komen grotendeels overeen met de bewoning van de late middeleeuwen.⁵

In 2010 voerde Raakvlak in samenwerking met Ruben Willaert een opgraving uit op de site Stakendijke, op 200 m van het huidige plangebied. Het archeologische onderzoek op deze site bracht twee nederzettingen aan het licht, een eerste uit de Romeinse periode, een tweede uit de volle middeleeuwen. Er zijn geen aanwijzingen voor continuïteit tussen beide bewoningskernen.

² Callaert & Hooft 2006; <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/>

³ Waaronder: 875 OLV parochie Brugge, 1184 Oedelem en 1350 Viven

⁴ Vb: "Goed Ter Velde" op de Veldhoek en "Goed Rijckvelde"

⁵ Callaert & Hooft 2006, 357

De site uit de Romeinse tijd is een nederzetting die bestaat uit enkele boerderijen, verspreid over een areaal waarvan de begrenzing niet kon worden vastgesteld. De site is te dateren in de periode 2^e - 3^e eeuw. Oversnijdingen tussen de verschillende woonkernen worden niet waargenomen, maar of de boerderijen inderdaad gelijktijdig zijn, kan niet worden aangetoond. Noch de ¹⁴C-dateringen noch de gedetailleerde studie van de vondsten maakt een verfijning van de datering en/of een opdeling in fasen mogelijk. De aangetroffen structuren groeperen zich in gebouwplattegronden - en talrijke paalsporen die niet aan een gebouw kunnen worden toegewezen -, waterputten, kuilen en greppels.

De site uit de volle middeleeuwen kan beschouwd worden als een individuele landbouwexploitatie die al dan niet volledig door middel van perceelsgreppels wordt afgebakend, een zogenaamde "*Einzelhof*". De grachten die het erf te Stakendijke afbakenen kunnen slechts gedeeltelijk gelokaliseerd worden binnen de begrenzing van het opgravingsterrein.

De structuren die aan het licht kwamen, groeperen zich andermaal in gebouwplattegronden, waterputten, kuilen en greppels. Binnen de omgrachte exploitatie kunnen een drietal aparte functionele eenheden afgebakend worden.

Op basis van de gebouwconstructies lijkt een algemene datering voor de nederzetting in de 11^e tot begin 13^e eeuw voor de hand te liggen. Helaas kan de studie van het vondstenmateriaal voor een fijnere datering en een fasering, die er gezien de duidelijke oversnijding binnen het gebouwenbestand moet zijn, geen bewijsmateriaal leveren. Het ziet er naar uit dat de verschillende bouwfasen chronologisch elkaar dicht hebben opgevolgd.

4. Bodemkundige situering

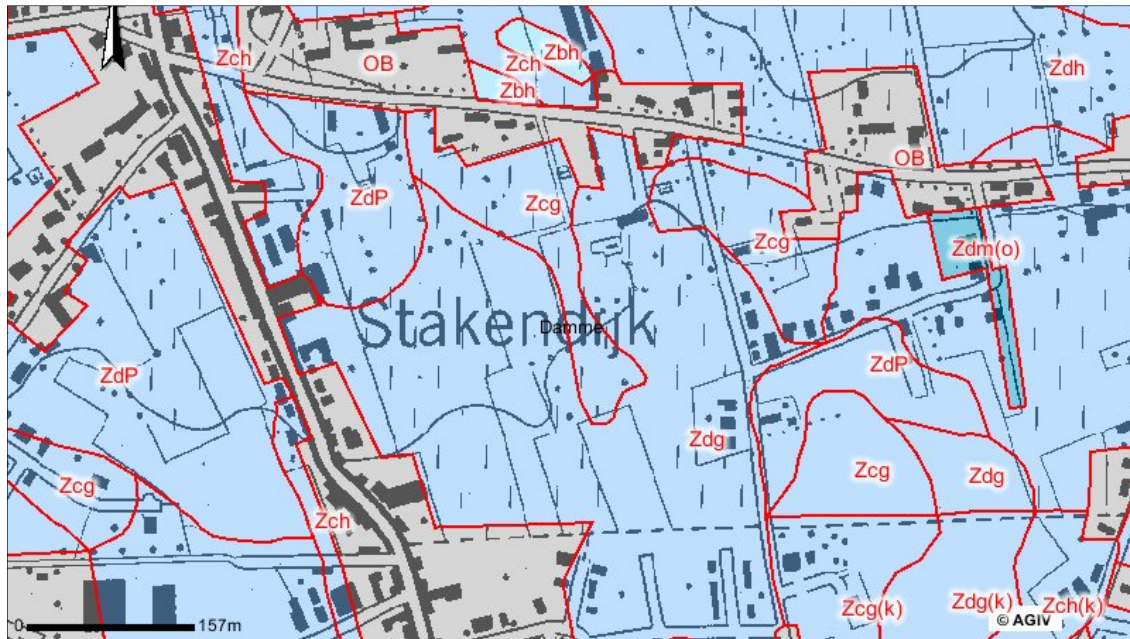
Ter hoogte van het plangebied wordt op de Bodemkaart van Vlaanderen één bodemtype aangeduid: Zdg (fig. 3)⁶.

Zdg-gronden zijn matig natte zandgronden met duidelijke humus en/of ijzer B-horizont⁷. In dit geval gaat het in het noorden van het projectgebied duidelijk om een ijzer B-horizont met grote harde brokken ijzerzandsteen (fig. 4). In de zuidelijke helft van het plangebied zitten er geen harde ijzerzandsteenbrokken in de bodem. Deze gronden zijn vrij nat in de

⁶ [http:// Geo-Vlaanderen.GisVlaanderen.be/-Geo-Vlaanderen/Bodemkaart](http://Geo-Vlaanderen.GisVlaanderen.be/-Geo-Vlaanderen/Bodemkaart)

⁷ Van Ranst & Sys 2000, 134-135

winter en hebben een gunstige waterhuishouding in de zomer. Matig natte zandgronden worden hoofdzakelijk gebruikt als akkerland, maar zijn ook goede weiden⁸.

Figuur 3: Bodemkaart ter hoogte van het plangebied (www.qisvlaanderen.be).

5. Veldwerk

5.1. Aanleg van de sleuven

Er werden haaks op de Stationstraat twee proefsleuven (2 meter breed) aangelegd. De afmetingen van deze sleuven zijn:

-sleuf 1: 60 m; 120 m²

-sleuf 2: 61 m; 122 m²

De oppervlakte van deze sleuven samen bedraagt 242 m², dat is ongeveer 15% van het oppervlak van het projectgebied dat 1588 m² bedraagt. In sleuf 1 is plaatselijk een diepere

⁸ <http://www.labsoilscience.ugent.be/legendebodemkaart.pdf>

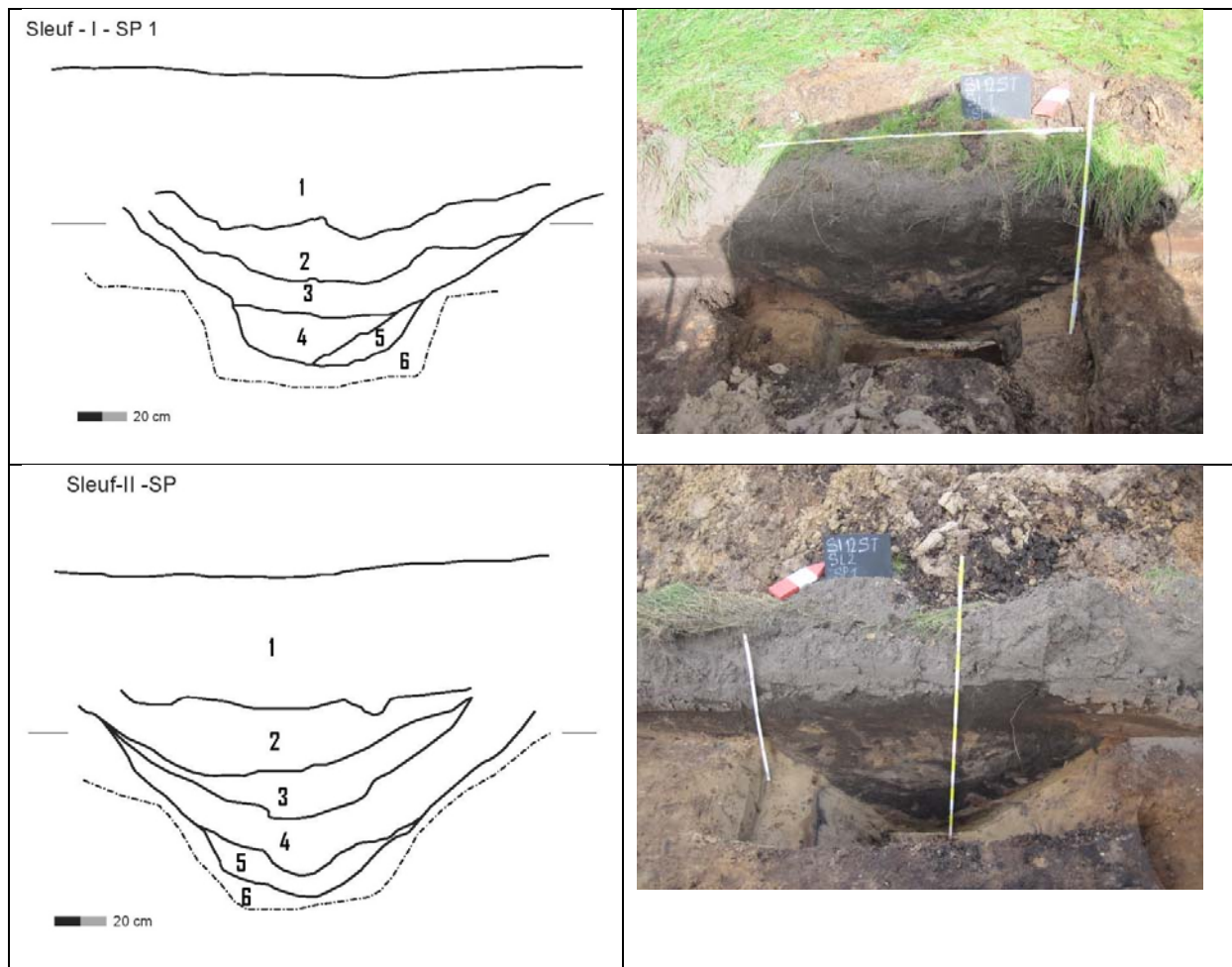
put gemaakt om een zicht te krijgen op de moederbodem. (Een overzichtsplan met de proefsleuven en de sporen in bijlage.)

5.2. Resultaten van het onderzoek

In de proefsleuven werden behalve enkele recente verstoringen drie sporen aangetroffen. Het betreffen drie grachten, waarvan enkel spoor 1 een archeologische waarde heeft. De sporen 2 en 3 zijn grachten met een eerder recente 19de-20ste eeuwse vulling. Onze aandacht gaat dus vooral uit naar spoor 1. Deze gracht werd aangetroffen in beide sleuven en was op het grondplan nog bewaard tot een breedte van ca. 1,8 meter. In beide sleuven werd een coupe gemaakt op de gracht. In dit profiel konden 6 lagen onderscheiden worden (zie figuur 4):

- Laag 1 is de zogenaamde A-horizont of ploeglaag en bestaat uit humeus grijs/zwart homogeen zand.
- Laag 2 bestaat uit de opvulling van de gracht, er zijn grote brokken verzette bodem te herkennen, dit verwijst dat de gracht in één fase werd opgevuld/dichtgeworpen.
- Laag 3 bestaat uit zeer organische zwarte grachtvulling en verwijst naar de laatste fase van de gracht. Deze humusrijke laag is een indicatie van de lange periode dat de gracht open lag als een natte plek in het landschap.
- Laag 4 bestaat uit zwart-bruin humusrijk zand en werd gevormd terwijl de gracht effectief in gebruik was.
- Laag 5 bestaat uit een grijze zandige vulling, dit materiaal is ingespoeld, kort na het uitgraven van de gracht.
- Laag 6 is de zogenaamde C-horizont of moederbodem bestaande uit pleistoceen zand.

In de eigenlijke grachtvulling werden twee kleine scherfjes aangetroffen, een scherf handgevormd aardewerk en een scherfje *terra nigra* technisch behorende tot de noordelijke groep (groupe de pâtes septentrionales). Deze *terra nigra* heeft een geglad donkergrijs oppervlak en een bruingrijze kern. Op basis van deze inhoud mag de gracht gedateerd worden in de Romeinse periode.

Figuur 4: Doorsnede op de Romeinse gracht. Bovenaan doorsnede in sleuf I, onderaan doorsnede in sleuf II.

5.3. De Bodemopbouw

De bodemopbouw was over het volledige terrein dezelfde. In sleuf 1 werd plaatselijk dieper gegraven om een beter inzicht in de moederbodem te bekomen. Het verkregen profiel heeft een eenvoudige tweeledige opbouw. Bovenaan bevindt zich de ploeglaag, ook wel A-horizont genoemd. Deze bestaat uit humeus grijs/zwart homogeen zand, met enkele bruine bioturbatie-vlekken. Onderaan bevindt zich de moederbodem of C-horizont, opgebouwd uit licht bruin/geel pleistoceen zand. Op de overgang tussen beide lagen (op ca. 60 cm onder het loopvlak) zijn ploegsporen zichtbaar.

Figuur 5: Profiel in sleuf 1. Bovenaan: A-horizont, humeus zand, grijs/zwart, homogeen afgezien van enkele bruine bioturbatie-vlekken. Onderaan: C-horizont, licht bruin/geel met sporen van uitloging.

6. Besluit

Na het veldonderzoek kunnen de onderzoeksvragen hier in het besluit samenvattend beantwoord worden. In de onderzochte zone zijn enkele antropogene sporen aanwezig. Het gaat hier om off-site sporen, met name grachten. Enkel spoor 1 heeft een archeologische waarde. Aan de hand van het beperkte gerecupereerde aardewerk kan dit spoor gedateerd worden in de Romeinse periode. Deze aangetroffen gracht behoort mogelijk tot de Romeinse bewoning die onderzocht werd tijdens het onderzoek in 2010 zo'n 200 m ten oosten van dit terrein. De gracht kan aldus de westelijke grens van deze Romeinse nederzetting vormen.

Gezien de ligging van de gracht op de rand van het terrein en het ontbreken van andere archeologisch relevante sporen adviseert Raakvlak voor deze locatie geen vervolgonderzoek. We willen wel wijzen op het decreet op de bescherming van het archeologische patrimonium uit 1993 (en latere wijzigingen en uitvoeringsbesluiten) wat onder andere aangifte van eventuele vondsten inhoudt indien er tijdens de werken toch nog onverwachte vondsten worden aangetroffen.

7. **Bibliografie**

Callaert G & Hooft E 2006: *Inventaris van het bouwkundig erfgoed, Provincie West-Vlaanderen, Gemeente Damme, Deel I: Stad Damme, Deelgemeenten Hoeke, Lapscheure en Moerkerke, Deel II: Deelgemeenten Oostkerke, Sijsele en Vivenkapelle*, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen WVL17, (onuitgegeven werkdocumenten).

De Gryse J, Hillewaert B, Huyghe J, Lambrecht G, Pieters T, Pype P 2012: *1000 jaar bewoning op de zandrug*, onuitgegeven ongravingsrapport, Brugge.

Van Ranst E & Sys C 2000: Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart (Schaal 1:20 000), Gent.

www.gisvlaanderen.be

www.labsoilscience.ugent.be/legende/bodemkaart.pdf

www.cai.erfgoed.be

Geo-Vlaanderen.GisVlaanderen.be/-Geo-Vlaanderen/Bodemkaart

overzichtsplan

